

ASK
ØY

KOMMUNE

Erdal barnehage

- Kunsten å være sammen -

Innhold

1. Innledning	3
2. Kommunens visjon og verdier	4
3. Presentasjon av Erdal barnehage – Kunsten å være sammen	5
4. Pedagogisk grunnsyn	7
5. Voksenrollen	7
6. Barns medvirkning	8
7. Læringsmiljø	9
7.1. Barnehagens arbeid for et trygt og godt barnehagemiljø	10
7.2. Omsorg, danning, lek og læring.....	11
7.3. Språk og kommunikasjon.....	13
7.4. Mangfold, likeverd og likestilling	14
8. Bærekraftig utvikling	15
9. Progresjon	15
10. Digital praksis.....	16
11. Fagområdene.....	17
11.1. Kommunikasjon, språk og tekst	17
11.2. Kropp, bevegelse, mat og helse	17
11.3. Kunst, kultur og kreativitet	19
11.4. Natur, miljø og teknologi	20
11.5. Antall, rom og form	20
11.6. Etikk, religion og filosofi.....	21
11.7. Nærmiljø og samfunn	21
12. Overganger	22
12.1. Tilvenning	22
12.2. Overgang fra Småbarnsfløyen til Storbarnsfløyen	23
12.3. Overgang fra barnehage til skole.....	23

13. Dokumentasjon- og vurderingsarbeid.....	24
13.1. Barnehagen som lærende organisasjon	25
14. Samarbeid.....	26
14.1. Foreldresamarbeid og medvirkning.....	26
14.2. Samarbeid andre instanser	28
15. Årstema: Kunsten å være sammen gjennom bevegelse og sansetek.....	30
15.1. August og september – «Vi leker oss SAMMEN».....	31
15.2. Oktober og november – «Hjertevarme»	32
15.3. Desember – «Jul på Steinråsa».....	33
15.4. Januar, februar og mars – «Fargesprell»	33
15.5. April, mai og juni – «Kul-TUR-safari».....	34
15.6. Juli – «Sommeruker».....	35
16. Kontaktinformasjon til barnehagen	36

1. Innledning

I Askøy kommune er det 8 kommunale barnehager med ulike organisering, størrelse og pedagogisk profil, som sikrer et mangfoldig tilbud til kommunens innbyggere. Barnehagene har et tett samarbeid og har utarbeidet felles verdier og felles satsningsområder.

Satsningsområdene er beskrevet i Temaplan barnehage 2022-2026.

Ansatte i de kommunale barnehagene har felles kompetanseutvikling og samarbeider på tvers for å sikre en høy kvalitet. Fra høsten 2019 utarbeider barnehagene sine årsplaner ut fra en fastsatt mal. Barnehagenes årsplan bygger på Lov om barnehager og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Temaplan barnehage gir føringer for kvalitetsutvikling i perioden 2022 – 2026 og beskriver eiers og barnehagemyndighets lokale tilpasning til rammeplanen og prioriteringer i planperioden. Som barnehageeier er kommunen ansvarlig for at barna får en god start på et livslangt læringsløp.

Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen skal vise hvordan barnehagen vil arbeide for å omsette rammeplanens formål og innhold til pedagogisk praksis.

Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen kan også gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

Figur 1: Planhierarki

2. Kommunens visjon og verdier

Tett på utviklingen – tett på menneskene er Askøy kommunes visjon. Dette betyr at kommunen ønsker å ta en aktiv rolle og være tett på når det gjelder å styre og påvirke utviklingen.

Å være et varmt samfunn med gode levekår innebærer å ha et godt oppvekstmiljø og et rikt kulturliv, og folk som bryr seg om og tar vare på hverandre.

Gjennom kommunes verdier raus, interessert, modig og kompetent skal barnehagen tilrettelegge for trygghet, læring og utvikling i barnas hverdag. Verdiene gir også retning for samarbeid og kommunikasjon og skal sette standard for hva våre ansatte sier og gjør i møte med barn, foreldre, samarbeidspartnere og kollegaer.

(Fra Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030)

Figur 2: Oversikt over hva kommunens verdier betyr for barnehagens ansatte.

3. Presentasjon av Erdal barnehage – Kunsten å være sammen

Møtet med barnehagen er ofte barnas første møte med et større fellesskap. Her får de erfaringer med å knytte vennskap og utvikle sosiale ferdigheter, og de lærer om seg selv og andre. I samspill med andre får barna kjenne på ulike aspekter knyttet til relasjoner og vennskap, og de styrker sin sosiale kompetanse. De opplever glede, og de blir bedre rustet til å håndtere vanskelige følelser, situasjoner og motstand. Hos oss legger vi stor vekt på viktigheten av relasjoner, vennskap og sosiale ferdigheter. Dette fokuset, sammen med verdiene våre, danner bakteppe for mottoet vårt «Kunsten å være sammen», som følger oss hver dag og året rundt.

Barnehagen vår er organisert i to fløyer; en storbarnsfløy og en småbarnsfløy. Personalet er hovedsakelig tilknyttet hver sin fløy, men endringer blir gjort dersom dette er hensiktsmessig både i henhold til barnetall og personalets kompetanse. Fløyene samarbeider med hverandre hver dag. Begge fløyene legger til rette for et godt læringsmiljø og en oversiktlig hverdag for barna, og vi leker og har aktiviteter i mindre grupper store deler av barnehagedagen. Vi benytter oss av nærområdet, med flott natur og muligheter til allsidig bruk av kroppen. Vi serverer alle måltider, både frokost, smørelunsj og varmlunsj, samt ettermiddagsmåltid med frukt, hver dag. Maten som blir servert tar utgangspunkt i helsedirektoratets råd om mat i barnehagen.

Leken er en helt sentral aktivitet for barn, og har stor betydning for utviklingen. Gjennom leken gjør barna seg erfaringer både med improvisasjon og relasjoner, og den stimulerer til sosial, språklig, emosjonell, kognitiv, motorisk og moralsk utvikling. Det å være i relasjon med andre barn og voksne, få leke og samhandle, kommunisere og være i bevegelse, danner grunnlaget for en god og allsidig utvikling. Leken har en viktig plass hos oss, og vi tilrettelegger for at barna skal få tid til å leke hver eneste dag.

Vi arbeider hovedsakelig prosjektrettet i hverdagen, med både små og store prosjekter. Prosjektene er tverrfaglige med en lekende tilnærming, og barnas medvirkning er sentral i denne måten å jobbe på. Vi har også jevnlig samlingsstunder med aktuelle tema som barna er opptatt av, eller tema vi voksne mener er viktig å belyse. Samlingene kan òg inneholde sang, musikk og dans, eller formidling av barnelitteratur. Noen samlinger er filosofisamlinger, der

vi bruker pedagogiske verktøy som «Kanin og Pinnsvin» og «Æ è mæ». Tema i disse samlingen kan være vennskap og mobbing, mangfold, etiske spørsmål eller retten til å bestemme over egen kropp.

I de ulike samlingsstundene våre møter barna sensitive voksne som viser interesse for barnas innspill, og tolker og setter ord på deres uttrykk. Barna er delaktige, og medvirker aktivt til samlingsstundens innhold og form.

Kvaliteten på relasjoner mellom voksne og barn er avgjørende for at vi får det beste leke- og læringsmiljøet for barna. For å sikre at personalet er godt rustet for å ivareta det relasjonelle klimaet i barnehagen, bruker vi «Samspillsmetoden Dialog». Dette er et verktøy for å styrke voksenrollen i vårt daglige arbeid med barna og barnegruppen. Hele personalet hos oss har kompetanse med «Samspillsmetoden Dialog», og bruker dette verktøyet aktivt. Nye ansatte får opplæring i grunnversjonen når de starter.

«Samspillsmetoden Dialog» ligger til grunn for alt vårt samspill med både barn, foreldre og kolleger, og er en praktisk rettet metode for å bedre og styrke dialogen med andre mennesker, samt styrke egen selvinnsikt. Metoden består av 7 prinsipper:

1. Vis at du bryr deg om den andre
2. Juster deg
3. Snakk (positivt) om det den andre gjør eller er opptatt av
4. Gi ros og anerkjennelse
5. Felles fokus
6. Gi mening
7. Positive grenser

Vi tilbyr også foreldrekurs i dialog, der foreldre får mulighet til å delta både i veiledningsgrupper og individuelle samtaler.

4. Pedagogisk grunnsyn

«Med pedagogisk grunnsyn menes den virkelighetsoppfatning, de kunnskaper, verdier og holdninger som ligger til grunn for pedagogisk virksomhet» (Lillemyr & Søbstad).

Hos oss har vi et helhetlig barne- og læringssyn der vi tenker at det enkelte barn, utfra sine forutsetninger, lærer og utvikler seg i samspill med omgivelsene. Barnet selv, menneskene rundt og det fysiske miljøet har betydning for barnets dannelsesprosesser, både her og nå og i fremtiden. Barnesynet vårt gjenspeiler måten vi møter barna på, der alle blir møtt med respekt, anerkjennelse, raushet, forståelse og tydelige rammer. Vi ser alle barn som verdifulle, likeverdige og viktige for fellesskapet. Personalet har alltid barnas beste i fokus, og legger til rette for at barna skal medvirke og påvirke egen hverdag. Alle skal få den omsorgen, anerkjennelsen og tilhørigheten de trenger, og utfordringer tilpasset alder og funksjonsevne.

Vi ser læring i et sosiokulturelt perspektiv. Læring skjer gjennom kommunikasjon og samhandling med andre, der vi både påvirker og påvirkes. Kontekst, samhandling og meningsskaping er sentralt når det kommer til læring, og barns læring avhenger av voksnes evne til å møte barna der de er.

5. Voksenrollen

Voksenrollen er av stor betydning for kvalitet og innhold i barnehagen, og det enkeltes barn trivsel, læring og utvikling. Personalet skal forstå barns uttrykk og anerkjenne og støtte barnas relasjoner. De skal støtte og fremme enkeltbarns og barnegruppens sosiale ferdigheter ved å utfordre, legge til rette for medvirkning, motivere og stimulere til lek og læring.

Rammeplanen fremhever at personalet skal være aktive, tydelige og fremme et godt sosialt miljø. De skal være varme og støttende voksne som setter tydelige grenser for barna. Dette krever sensitive voksne som er bevisst sin væremåte og er ansvarlig for de positive relasjonene. Pedagogisk ledelse og kontinuerlig refleksjon og endring av egen praksis er av avgjørende betydning for å sikre og videreutvikle kvaliteten i barnehagen.

Hos oss er det den voksnes ansvar å legge til rette for at barna skal oppleve mestring, læring og utvikle egne ferdigheter i samspill og samhandling med andre. Den voksne legger til rette

for at barna opplever en god og trygg tilknytning til andre barn og voksne i barnehagen. For å få dette til har vi voksne som er til stede og fanger opp barnas behov og uttrykk, og som justerer seg til dette. De lytter, og møter hvert enkelt barn der det er. Ved å ha en god struktur og organisering av det fysiske læringsmiljøet og barnegruppen, bidrar personalet til at barna har best mulig forutsetninger for læring, danning og utvikling.

I arbeidet vårt med å sikre barna et godt og trygt barnehagemiljø, er vi tett på i barnas lek, samspill og utvikling. Barna møter voksne som inngår i gode og varme relasjoner, som er tydelige ledere, som forstår hva som er gode læringssituasjoner og kan gå inn i dialog med barna. Gjennom bruk av ulike verktøy arbeider personalet systematisk med å forebygge mobbing, blant annet ved å bruke verktøy fra «Sammen mot mobbing».

6. Barns medvirkning

Å erfare medvirkning vil gi en kompetanse som man får bruk for resten av livet. Barnehagen skal være et inkluderende fellesskap og fremme demokrati, der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med dets alder og modenhet, og det krever ansatte som ser, hører og involverer seg i det barna er opptatt av. Medvirkning fordrer et menneskesyn der vi anerkjenner individene, og gir barna rom – både fysisk og psykisk – for å uttrykke seg og samhandle med andre. Vi har en forpliktelse til å få frem barns synspunkt, og la det de uttrykker få konsekvenser for det pedagogiske arbeidet. I barnehageloven (2022, §3) står det at alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn.

Hos oss ser vi alle mennesker som verdifulle, likeverdige og viktige for fellesskapet, og dette gjenspeiles i en grunnleggende holdning til at alle barn både kan og skal medvirke i egen hverdag. Å arbeide med barns medvirkning, handler om hvordan vi som voksne tenker om og ser på barn (jf. vårt barnesyn). Muligheter skapes i de situasjonene der vi møter barnas initiativ og interesser, viser respekt for og tar deres funderinger og tanker på alvor, og evner å ta barnas perspektiv. Dette forutsetter at de voksne våger å improvisere, og har en anerkjennende holdning som gir barna rett til å gi uttrykk for egne opplevelser, erfaringer, tanker og følelser.

Gjennom å bidra og medvirke til barnehagens innhold får barna oppleve demokratisk deltakelse. De opplever at andres tanker, meninger og holdninger også er viktig, og på den måten får de erfaring med demokratiske grunnverdier i vårt samfunn.

7. Læringsmiljø

Læringsmiljøet i barnehagen består av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen som har betydning for barns utvikling, lek og læring. Personalet skal ha kunnskaper, ferdigheter og evner til å skape gode og trygge læringsmiljø. Barnehagen skal legge et godt grunnlag for barnets fysiske og psykiske helse, og i samarbeid med hjemmet gi barnet verktøy til å stå rustet til å møte verden og oppleve livsmestring.

Det å ha oppmerksomhet mot barnas livsmestring er viktig for oss. I barnehagen opplever barna oppturer og nedturen sammen med trygge voksne og i trygge rammer. Her er rom for å prøve og feile, mestre motgang og medgang, kjenne på sorg og glede, etablere vennskap, oppleve samhold, og å kunne trives i eget selskap. Gjennom disse erfaringene skaper barna en oppfatning av seg selv, andre og den verden de lever i. Alle barna skal bli inkludert, og vi arbeider for å forebygge uheldige samspillsmønstre og mobbing gjennom å være deltagende og nære voksne. Vi gir barna verktøy til å øve på selvregulering og hensiktsmessige følelsesuttrykk, og på det å la seg lede. Dette vurderer vi som viktige faktorer for barnas livsmestring, både her og nå og i fremtiden.

Hos oss er barnehagedagen allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen får barna leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Lek, omsorg, læring og danning sees i sammenheng og er viktige elementer i det pedagogiske innholdet. Vi har god struktur og organisering, som gjør barnehagehverdagen forutsigbar og oversiktlig. Vi arbeider kontinuerlig med å ha en kultur der respekt, anerkjennelse og medvirkning er sentralt, og legger stor vekt på gode relasjoner mellom voksne og barn, og ikke minst barna imellom. For oss handler et godt læringsmiljø om at barna har en lekende tilnærming til læring, og at de opplever tilhørighet, trygghet og nære og trygge voksne. Det er de voksne som har ansvar for at læringsmiljø og relasjoner er gode, og praksis vurderes kontinuerlig.

7.1. Barnehagens arbeid for et trygt og godt barnehagemiljø

Barnehagen jobber forebyggende mot mobbing og formidler grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar.

Barnehagen har gode rutiner for å følge med, og være til stede for barna. I Askøy kommune har vi et kvalitetssystem for håndtering av hendelser knyttet til uønsket adferd. Personalet har fått opplæring i arbeidet med å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og uheldige samspillsmønstre ved bruk av verktøyet «Sammen mot mobbing i barnehagen».

Med dette i bunn jobber vi kontinuerlig for at barna har et godt og trygt barnehagemiljø. Vi vektlegger å gi barna felles opplevelser og gode erfaringer, alt fra turer i skog og mark, gode måltidsituasjoner, lek, samlingsstunder eller en lesestund - alle de små øyeblikkene. Ved å gjøre dette, parallelt med at de voksne er nære og deltakende, forebygges uheldige samspillsituasjoner og mobbing, og vi bygger relasjoner og vennskap på tvers i barnehagen. Voksenrollen er sentral, og vi har aktive voksne som er deltakende, nære og griper inn i uheldige samspillsituasjoner når de oppstår. «Kunsten å være sammen» ligger i bunn for alt vi gjør, og bidrar til oppmerksomhet på alt som fremmer gode og positive samspill og relasjoner. Samtidig er en god organisering og struktur av barnehagen vesentlig for å se, fange opp og forhindre at negative hendelser skal få utvikle seg.

Det å ha et godt og trygt barnehagemiljø, handler også om at vi setter søkelys på barnas livsmestring og helse. Barna skal være trygge på egen kropp, ha en positiv oppfatning av seg selv og bli kjent med egne følelser. De skal utvikle ett bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og ha respekt for andres grenser. Dette arbeider vi med i hverdagssamtaler, prosjekter og ulike samlingsstunder. Vi har jevnlig filosofisamlinger, med faste rammer og struktur. Tema fra «Sammen mot mobbing» er gjennomgående i disse samlingene, der vi blant annet bruker verktøyet «Kanin og Pinnsvin» og nettressursen «Æ è mæ» for å belyse tema og som utgangspunkt for undring og refleksjon.

7.2. Omsorg, danning, lek og læring

Omsorg

I barnehagen møter barna omsorgsfulle voksne som er åpne og oppmerksomme på det unike hos hver enkelt. Omsorg preger alle situasjoner i hverdagslivet og styrker barnas forutsetninger for å utvikle tillit til seg selv og andre, gode relasjoner og til å ta større ansvar for seg selv og fellesskapet.

For å gi god omsorg må man ha gode trygge voksne som ser hvert enkelt barn, og som lytter og er lydhør. Hos oss bli barna møtt med respekt og anerkjennelse, og blir vist positiv interesse for. Voksne bekrefter og beskriver barnas opplevelser og følelser, og er tilgjengelige ved behov.

Omsorg handler også om at vi voksne gir barna utfordringer og noe å strekke seg etter, samtidig som vi støtter og gir redskaper til å løse og håndtere ulike situasjoner og motstand. Barna blir satt grenser for, samtidig som man gir mening. Personalet er bevisste sin oppdragerrolle – barna blir rommet og anerkjent, samtidig som det er tydelige rammer, struktur og grenser. Det er en forutsetning at vi har en tett dialog og et godt samarbeid med hjemmet for å gi best mulig omsorg til barna.

Danning

Danning er en kontinuerlig og livslang prosess, og skjer i samspill med omgivelsene og i samhandling med menneskene rundt oss. Alle barnas møter i barnehagen, og i livet ellers, er med på å danne dem til de menneskene de er. Hos oss er det personalets ansvar at barna får gode erfaringer, god omsorg og mulighet til å leke i barnehagen, slik at de på denne måten er godt rustet til å mestre livet nå og på et senere tidspunkt. Gjennom å se, anerkjenne og følge opp barnas engasjement og deltakelse i fellesskapet, støtter vi barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse. Dette stiller krav til at vi er fysisk og mentalt til stede, og har evne til å observere, lytte, støtte og anerkjenne. Det krever at vi må være bevisste oss selv som rollemodeller, og ha evne til å justere oss, skape felles forståelse og å sette positive grenser.

Lek

Leken er indrestyrt og lystbetont, og barna leker for lekens egen del. Samtidig vet vi at samspill med andre mennesker er avgjørende for barnas utvikling og læring, og leken er en arena der disse samspillene oppstår. Her lærer barna å samhandle med andre, å uttrykke seg selv, justere seg, etablere vennskap, utvikle sosial kompetanse og lære sosiale spilleregler som å gi og ta, vise hensyn, vise empati, tålmodighet og respekt.

Gjennom leken etablerer barna vennskap, gjerne på tvers av alder, kjønn og språklig og kulturell ulikhet. Leken gir en opplevelse av mestring som gir barna trygghet og økt selvfølelse. Leken har en sentral plass i barnehagen vår. Vi har engasjerte voksne som ser barna og barnegruppens behov, og som legger til rette for gode leke- og samspillsituasjoner. Vi gir tid og rom for at barna skal leke, og organiserer leken i mindre grupper dersom dette er hensiktsmessig. Personalet har kunnskap om når de skal ta del i lek, når de skal støtte og når de skal observere. Den voksne er ansvarlig for å gi barna inspirasjon til å videreutvikle leken, og tilrettelegge det fysiske rommet. Den ser barnas perspektiv og barnas kompetanse, og tar utgangspunkt i dette i sin samhandling og kommunikasjon.

Personalet har hos oss kompetanse og kunnskap om barns ulike lekestadier. Det er progresjon i det fysiske leke- og læringsmiljøet, i det materiellet som tilbys og i måten vi tilnærmer oss barnets lek.

Læring

Læring er en prosess som handler om å lære om seg selv, andre mennesker, samspill og om den fysiske verden omkring. Barna lærer gjennom lek og erfaringer, alene og sammen med de rundt seg. Det er vi voksne som skaper miljø for god læring, og som har ansvar for å være tilretteleggere.

Barnas lærelyst og læreevne er sterkt knyttet til dets selvbilde, derfor er trygghet og tillit til omgivelsene og miljøet rundt spesielt viktig. Voksenrollen er helt sentral for å skape denne tryggheten og et godt læringsmiljø for barna. Det er vi voksne som skaper miljøet ved å være åpne for barnas undring, nysgjerrighet og vitebegjær. Vi undrer oss sammen med barna og lar det være rom for prøving og feiling. Vi støtter barnas initiativ og tiltro til egne evner, og

skaper rom for gode samtaler sammen med barna. Vi tilbyr rike og varierte opplevelser, med vekt på samspill og felles opplevelser. Vi viser interesse for det barna er opptatt av, og prioriterer leken og dens betydning for læring.

7.3. Språk og kommunikasjon

For å kunne delta i fellesskap sammen med andre trenger vi språk og gode kommunikasjonsferdigheter. Det er derfor viktig at vi legger til rette for at barna skal få utvikle et funksjonelt og hensiktsmessig språk, og være en del av et godt språkmiljø. Ved å arbeide med språk får barna erfaring med og opplever gleden og viktigheten med å kommunisere. De opplever at språket er en kilde til humor og glede, og til å knytte vennskap med andre. Språket har stor innvirkning på alle utviklingsområder, samtidig som det handler om både identitet og mestring. Språk og språklig kompetanse tilegnes i samspill med andre, og er døråpneren til lek, vennskap, kunnskap og demokrati. Språket består ikke kun av ord; kroppsspråk, mimikk og gester er også viktige elementer i kommunikasjon med andre.

Hos oss bruker vi hverdagssamtaler, humor, litteratur, sanger, rim og regler, kunst og musikk, og stimulerer på denne måten barna til å bli språklig nysgjerrige. Vi er opptatt av at barna møter språklig bevisste voksne som lytter, anerkjenner og setter ord på det barnet formidler. Vi bruker bilder og konkrete, og har oppmerksomhet på tegn-til-tale som språklig støtte. Gjennom barnehageåret har vi fremhevet periodens tegn, som synliggjøres i årskalenderen, og skal henge synlig på fløyene. Vi har jevnlig språkgrupper, med ulike språkleker, sanger og samtaler. Språkgruppen har til hensikt å stimulere barnas språklige utvikling og fonologiske bevissthet. På Storbarnsfløyen brukes blant annet det pedagogiske verktøyet «Språksprell», og i førskolegruppen brukes veilederen «Lese og skriveglede».

For å observere og bli kjent med barnas språklige utvikling har vi en «bank» med ulike observasjon og kartleggingsverktøy. Språkkartleggingsverktøyet TRAS (Tidlig Registrering Av Språkutvikling) og KBU (Kartlegging av barns uttale) er to av de mest brukte verktøyene. Dersom vi anser det som nødvendig og hensiktsmessig, kartlegger vi og setter i gang ulike språkstimulerende tiltak.

7.4. Mangfold, likeverd og likestilling

Barn kommer til barnehagen med forskjellige behov, ressurser og bakgrunn. Barnehagen skal være et inkluderende fellesskap med rom for det enkelte barn, der mangfoldet ses på som positivt. Respekten for enkeltindividet er den samme uavhengig av bakgrunn, kjønn, kultur, økonomisk situasjon og livssyn. Alle barn skal bli sett og hørt, og den voksne møter barnet både emosjonelt, kognitivt og kroppslig.

For å sikre at alle barn opplever inkludering, likeverd og likestilling, er vi bevisste på egne holdninger i møte med barn og foreldre, og jobber med utgangspunkt i verdiplattformen vår. Vi gir alle barn like muligheter, uavhengig av kjønn, etnisitet og alder, og møter alle barn med undring, alvor og respekt. Hos oss har vi barn fra familier med ulike familieformer, kulturer, religioner og livssyn. Gjennom vårt barnesyn og vår verdiplattform bidrar vi til likeverdighet, deltakelse og inkludering. Ulikheter og mangfold er en ressurs, og handler om kunnskap, verdier og holdninger hos voksne. Vi har et bevisst forhold til det å utjevne sosiale ulikheter, og unngår blant annet å ha foreldrebetalte aktiviteter.

Samhold, gode relasjoner og respekt for mangfoldet bygges gjennom felles opplevelser. Vi legger derfor til rette for møtepunkter der barn deltar i prosjektgrupper, lekegrupper, går på turer og får opplevelser og gjør seg erfaringer sammen. Barna utfordres til å prøve selv og til å ta selvstendige valg, samtidig som de får støtte i å mestre motgang og håndtere utfordringer. Hos oss har vi stor oppmerksomhet mot tidlig innsats, og observerer, veileder og legger til rette utfra barnas behov. Barnehagen vår byr på varierte impulser, og gjennom lek og prosjekter, musikk og litteratur, gjør vi oss kjent med ulike kulturer og bidrar til at barna kan utvikle respekt for og kunnskap om det kulturelle mangfoldet i barnehagen vår, og i verden ellers.

Tilrettelegging for barn som trenger ekstra støtte

Barnehagen tilrettelegger det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når det er behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Tidlig innsats er en essensiell faktor for barn som har behov for ekstra støtte. Dersom det vurderes som hensiktsmessig, samarbeider vi med pedagogisk psykologisk tjeneste, pedagogiske

støttetjenester, barnevernstjenesten og familiehelsestjenesten for å tilrettelegge for de barna som har behov for ekstra oppfølging og støtte.

8. Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling handler om verdier og holdninger til de og det som er rundt oss, ikke bare her i barnehagen, men også i et globalt perspektiv. Det handler om å ta vare på, hjelpe og dele. I barnehagen skal barna få erfaring med og utvikle en begynnende forståelse for betydningen av å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

Hos oss bruker vi barnehagens uteområde og nærmiljø aktivt. Vi er opptatt av å skape gode holdninger og respekt for det som lever og gror i naturen. På turene står barns medvirkning sentralt. Gode naturopplevelser og det å bli kjent med naturens mangfold er viktig for dannelsen av et miljøbevisst menneske. Gode vaner starter i barnehagealder, og vi møter barna der de er i sin nysgjerrighet og sitt vitebegjær. Vi har en lekende og undrende tilnærming til nye fenomener og vi kjenner på gleden det gir å oppdage noe nytt sammen med andre.

Vi gir barna erfaringer med kildesortering fra tidlig alder. Vi har egne søppelspann til ulikt avfall, og de eldste barna har jevnlig turer der de leverer glass og hermetikk til returpunkt. Vi er også bevisst maten vi serverer, og bruker minimalt med kjøttprodukter. I tillegg tilstreber vi minst mulig matsvinn, og prøver å spise opp den maten vi har tilberedt.

9. Progresjon

Vi legger til rette for at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve mestring utfra egne forutsetninger. Progresjonen i arbeidet ligger i hvordan vi møter enkeltbarnet og barnegruppene, hvordan vi bearbeider det pedagogiske innholdet, metodevalg, hvilke leker og materiell vi tilbyr, og hvordan vi utformer og legger til rette det fysiske miljøet. Det vil også

være progresjon i hvordan vi arbeider med de ulike fagområdene. Barna skal få ulike utfordringer tilpasset erfaringer, interesser og ferdigheter, både på gruppe- og individnivå.

Barnehagen gir barna grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Vi støtter barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter. Barnehagen sikrer progresjon både på gruppenivå og individnivå, innenfor alle barnehagens områder.

Hos oss er det en rød tråd mellom Småbarnsfløyen og Storbarnsfløyen. Den pedagogiske forankringen er den samme, vi arbeider etter det samme årshjulet og tar utgangspunkt i de samme satsingene. Progresjonen i arbeidet ligger i hvordan vi møter enkeltbarnet og barnegruppene, hvordan vi bearbeider det pedagogiske innholdet, metodevalg, hvilke leker og materiell vi tilbyr og hvordan vi utformer og legger til rette det fysiske miljøet. Det er også progresjon i hvordan vi arbeider med de ulike fagområdene. Barna får ulike utfordringer tilpasset alder, interesser og ferdigheter.

10. Digital praksis

Barn vokser opp i en verden med teknologi på alle kanter, og teknologien påvirker hvordan de leker og lærer. Hos oss får barna erfaring med og opplever at digitale verktøy er en naturlig kilde til lek, kommunikasjon og undring. Sammen med voksne bruker barna digitale verktøy som ett redskap for læring og skapende virksomhet, og får en begynnende forståelse for nettvett.

Vi legger vekt på at digitale verktøy ikke skal være passiv konsumering, men ett av flere verktøy i barnas læringsprosesser og kreative uttrykk. Med utgangspunkt i barnas alder og interesser legger vi til rette for lek og utforskning der digitale verktøy er en integrert del av det pedagogiske arbeidet.

11. Fagområdene

Rammeplan for barnehagen (KD 2017) definerer 7 fagområder som barnehagen skal arbeide med for å sikre at hvert enkelt barn får et helhetlig og stimulerende pedagogisk tilbud. Et fagområde opptrer sjelden isolert. Flere fag er som oftest representert samtidig i ett prosjekt eller i hverdagen. Hos oss arbeider vi med fagområdene gjennom alle barnehagens aktiviteter; i leken, i samlingsstunden, når vi er sammen rundt måltidene, når vi kler på oss. De ulike fagområdene går hånd i hånd i alt vi gjør gjennom hele barnehagehverdagen.

11.1. Kommunikasjon, språk og tekst

Hos oss får barna utvikle språk- og kommunikasjonsferdigheter i takt med egen utvikling og forutsetninger. Vi har et språkstimulerende miljø der barn og voksne gjennom lekende tilnærming opplever spenning og glede i både muntlige og skriftlige møter med et mangfold av fortellinger, tekst, sang, rim og regler. Gjennom ulike formidlingsmåter og medier bidrar vi til at barna leker med språk, symboler og tekst, og på denne måten blir språklig nysgjerrige. Vi har bøker tilgjengelige, og leser for barna. Vi har også et bevisst forhold til bilder og konkrete som støtte, og bruker dette hyppig. Vi har fokus på turtaking, og oppfordrer og øver sammen med barna om å lytte til andre. Gjennom felles opplevelser og erfaringer får barna erfaringer med fellesskap, og dette er viktige samtaler og refleksjoner å gjenkalle i etterkant. Vi hjelper og støtter barna til å uttrykke følelser, tanker, meninger og erfaringer, og til å bruke språket aktivt i hverdagen. Vi tilstreber å synliggjøre et språklig mangfold med både ulike språk og dialekter, og gjennomfører jevnlig språkgrupper både på Storbarnsfløyen og på Småbarnsfløyen.

11.2. Kropp, bevegelse, mat og helse

I løpet av barnehagetiden skjer det store forandringer i barnas evne til å beherske og bruke kroppen. Barn er først og fremst kroppslig i sin væremåte og kommunikasjon med andre, og gjennom kropp og sanser gjør de seg nye erfaringer og lærer om seg selv, andre og sine

omgivelser. De er motoriske i lek og samhandling, og utvikler nye ferdigheter gjennom å være i bevegelse i et stimulerende fysisk miljø, både ute og inne. Slik utvikles grunnleggende motoriske- og kognitive ferdigheter. Gjennom å arbeide med motorikk og bevegelse vektlegger vi den sansemotoriske utviklingen. Vi legger til rette for at barna får erfaring med hvordan kroppen fungerer, og at de opplever glede og mestring i dette.

Sansemotorikk er en grunnleggende del av den motoriske utviklingen. Sansemotorikk er samspillet som foregår mellom sanser, kropp og hjerne, og ligger til grunn for våre bevegelser, reaksjoner, atferd og følelser. Sansemotorikk forteller hjernen hvordan den skal reagere, og hvordan kroppen skal bevege seg, og er hjernens evne til å behandle, oppfatte og koordinere alle signaler som kroppens syv sanser konstant registrerer.

Når vi legger til rette for motorisk utvikling og sansestimulering, tar vi utgangspunkt i barna og barnegruppenes behov. Vi er opptatt av toddler-leken for de yngste, der vi blant annet har tilrettelagt fingarderoben for motorisk lek og utforsking. Barna får være i bevegelse i trygge omgivelser med voksne som tilrettelegger og er aktive deltakere. Barna får også erfaring med å bevege seg i uterommet, både på barnehagens lekeplass og på tur i nærmiljøet. Vi vektlegger at barna får øve og utfordre seg selv på grunnleggende motoriske bevegelser. Når barna blir eldre, videreutvikles de motoriske ferdighetene. Barna får varierte motoriske erfaringer der de opplever mestring sammen med andre og bruker kroppen på en positiv måte. Uteområdet blir daglig brukt til allsidig motorisk lek og aktivitet, og turene ut av barnehagen blir gjerne lengre og mer utfordrende. Vi legger også til rette for at barna skal kunne veksle mellom aktivitet og hvile i løpet av barnehagedagen, både ved å variere på aktiviteter, samt å ha jevnlig hvilestunder.

Det finnes mye utvikling og læring av motoriske ferdigheter i dagligdagse aktiviteter. Å kravle opp på stolen, være med å dekke bord og rydde etter måltid, spise selv, kle på og av seg selv er eksempler på hverdagsaktiviteter som er god stimulering for barna. Gjennom slike aktiviteter utvikles motoriske ferdigheter som koordinering, kroppsbevissthet og balanse, avstandsbedømmelse, rom og retningssans, taktile ferdigheter og mer til. Det er vesentlig at de voksne ser viktigheten av at barna får prøve selv, og at de skaper tid og rom for dette. Barna lærer hele tiden, dersom de har tid og mulighet til dette. De blir kjent med kroppen sin og utvikler en begynnende bevissthet rundt egne og andres grenser.

Når det gjelder mat, legger vi til rette for gode måltidsituasjoner, og vi serverer alle måltider. Maten som blir tilbudt er i henhold til helsedirektoratets anbefalinger, og vi legger til rette for at barna er aktivt deltagende både i forberedelse av måltid, under måltidet og opprydding etter måltid. Vi legger vekt på gode felles måltider, og et sunt og variert kosthold. Hygiene og matlaging henger sammen, og dette får barna erfaring med fra ung alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagen kan vare livet ut, og vil ha en helsemessig effekt.

Vi har i tillegg jevnlige samlingsstunder med tema som kropp, helse, grenser og vennskap. Vi er opptatt av at barna skal mestre og å oppleve et fysisk, mentalt og sosialt velvære.

11.3. Kunst, kultur og kreativitet

Hos oss deltar barna i felles kulturelle opplevelser og tradisjoner, og møter litteratur, kunst og musikk som kan inspirere og gi muligheter for å sanse, oppleve og skape egne uttrykk. Vi gir barna mulighet til å uttrykke seg gjennom disse estetiske sanseopplevelsene, blant annet ved at de blir kjent med ulike formingsteknikker og materialer, at de lytter til ulike typer musikk og de blir presentert for ulike kunstformer. Vi gir de mulighet til å uttrykke seg gjennom musikk, dans og drama, og legger til rette for barnas kreativitet i hverdagen. Dette gjør vi både i strukturerte aktiviteter og i samlingsstunder. Ved å tilby ulike inspirasjonskilder legger vi til rette for at barna også tar dette med inn i leken sin.

Det er viktig for oss at barna får kjennskap til både andres og egen kulturell tilhørighet. Dette gjør vi blant annet ved å ha små og stor prosjekter knyttet til Forut, samt prosjekttitler som inspirerer til mangfold, kultur og fellesskap.

Barna får erfaring med å bruke digitale verktøy som redskap i kreative prosesser, samt som redskap til å bli nærmere kjent med ulik kunst og kultur. Vi gir de også erfaring med bruk av digitale verktøy for å skape estetiske uttrykk. Barnehagen benytter seg av ulike kulturelle tilbud som finnes i nærmiljøet, deriblant bibliotek og svømmehall. For de minste barna henter vi i større grad kulturelle tilbud i nærmiljøet inn i barnehagen, som for eksempel «Den kulturelle bæremeis».

11.4. Natur, miljø og teknologi

Hos oss opplever barna glede og mestring ved å bruke naturen som arena for lek, samspill, motorisk aktivitet og samtale. De får erfaringer og kunnskaper om det biologiske mangfoldet, dyr og planter, og en begynnende forståelse for samspillet i naturen og hvordan vi kan ta vare på den. Barna får anledning til å bruke ulike materialer til å lage konstruksjoner, og til å utforske muligheter som ligger i redskaper og teknologi.

Hos oss deltar alle barn på turer ut av barnehagen, og etter hvert som barna blir eldre, blir også turene lengre. For oss er det viktig å gi barna gode opplevelser med å være ute året rundt, slik at barna blir glade i å leke ute og oppholde seg i naturen. Vi ønsker å gi dem erfaringer med å ta vare på naturen og miljøet, og skape undring rundt det som lever her. Naturen blir jevnlig brukt som arena for lek og utforskning, og de voksne undrer seg og er nysgjerrige sammen med barna når det gjelder naturfenomen og teknologi.

11.5. Antall, rom og form

Hos oss får barna gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikle sin matematiske kompetanse. Personalet legger til rette for tidlig og god stimulering der barna kan tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper, styrke sin nysgjerrighet og lyst til å utforske matematiske sammenhenger. Bruk av digitale verktøy kan gi nye og spennende innfallsvinkler til fagområdet.

Barna blir kjent med tall og telling gjennom ulike hverdagssituasjoner. Vi rydder, sorterer og kategoriserer, og bruker konkrete for å leke og utforske med mengde, antall, former og figurer. Vi bygger og konstruerer både med lego, duplo, magneter, pluss-pluss og andre materialer. Vi spiller også ulike spill sammen, både kort og ulike brettspill, og styrker på denne måten barnas forståelse for antall, rom og form.

11.6. Etikk, religion og filosofi

Hos oss opplever og erfarer barna et miljø som åpner opp for undring, tenkning, samtaler og fortellinger. Barna opplever et kulturelt mangfold der alle mennesker er like mye verdt og viser omsorg, respekt og anerkjennelse for hverandres likheter og ulikheter. Barna får kjennskap til ulike merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven, og samlingene våre legger til rette for undring og samtaler rundt andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen vår.

Ved å ha jevnlige samlingsstunder og filosofisamlinger, får barna også erfaringer med å drøfte og reflektere over etiske problemstillinger. Vi bruker ulike redskaper i disse samlingene, deriblant materiale fra «Sammen mot mobbing», samt de pedagogiske verktøyene «Kanin og Pinnsvin» og «Æ è mæ». Vi har oppmerksomhet på barnas følelsesmessige uttrykk, og lar de få erfaringer med både egne og andres følelsesmessige uttrykk. Personalet veileder og øver med barna på konfliktløsning og samspill med andre, og tar seg tid for undring over stort og smått i hverdagen, der undringen er et mål i seg selv. Den aller viktigste verdiformidlingen skjer i det daglige, ved at vi behandler alle med likeverd og respekt, med utgangspunkt i verdiplattformen vår.

Hos oss får alle barna kjennskap til jul og påske, og de tradisjoner som knyttes til disse høytidene. I tillegg blir de i samlingsstunder og aktiviteter kjent med andre religioner og livssyn, og vi har hvert år prosjekter og aktiviteter knyttet til Forut.

11.7. Nærmiljø og samfunn

Hos oss opplever barna at de er verdifulle for barnehagens fellesskap gjennom aktiv deltakelse og medvirkning. De blir kjent med og opplever tilknytning til nærmiljøet sitt gjennom å utforske og aktivt delta i hverdagsaktiviteter og turer. Vi bruker nærmiljøet hyppig, og vi går på turer for å bli bedre kjent med det som omgir oss. Skolen, barnas hjem, stedsnavn og avstander er viktig læring for barna, og en fin måte å gjøre oss kjent i nærmiljøet vårt. Barna får erfaringer med et miljø der likestilling og demokrati er naturlig, og der både voksne og barnehagens verdier og holdninger motvirker mobbing og rasisme.

Vi har i hverdagen stor oppmerksomhet på relasjoner og vennskap, noe som går igjen i den tematikk og de aktivitetene som blir planlagt og gjennomført. Vi lar barna medvirke i egen hverdag, både i hverdagsaktiviteter, samtaler og ulike prosjekter, og har jevnlig samlinger der vi har aktuelle tema som barna er opptatt av. Barnehagen vår er åpen og inkluderende, og barna møter mange ulike mennesker som er innom barnehagen i ulike sammenhenger. I tillegg får de erfaring med ulike kulturelle opplevelser som bibliotek og vanntilvenning. I perioder samarbeider barnehagen også både med barneskolen og ungdomsskolen, og barna får på denne måten utvidet forståelse av hva nærmiljøet består av.

12. Overganger

Barn og foreldre skal erfare at det er en god og trygg overgangsprosess mellom hjem-barnehage, mellom de ulike avdelingene innad i barnehagen, og mellom barnehage-skole. Barnehagen er bevisst på hvordan de sikrer at alle barn får nødvendig tid, støtte og trygghet i overgangene. Foreldre og barnehage samarbeider for at det enkelte barn skal komme styrket gjennom de ulike prosessene.

12.1. Tilvenning

For oss er det viktig å sørge for at barna får en trygg og god oppstart og tilknytning til barnehagen. Barna får tildelt en kontaktperson den første tiden, en som tar imot, støtter og er tilgjengelig for barn og foreldre/foresatte. Vi har videre en tett dialog med foreldre og foresatte, og avtaler individuelt når barna er klar for å prøve seg på egen hånd.

I forkant av oppstart inviterer vi foreldre/foresatte til en startsamtale. I forbindelse med denne samtalen får de også en liten omvisning i barnehagen, slik at både foreldre og barn blir kjent med det fysiske miljøet før oppstart.

12.2. Overgang fra Småbarnsfløyen til Storbarnsfløyen

Når småbarns tiden nærmer seg slutten, skal barna over til Storbarnsfløyen. For at oppstarten skal bli til det beste for hvert enkelt barn, har vi en tilvenningsperiode der barna fra Småbarnsfløyen går på besøk til Storbarnsfløyen. Noen ganger er vi sammen inne, andre ganger er vi sammen ute. Vi går på turer, og leker sammen på uteområdet vårt. Fellessamlingene vi har på tvers av fløyene bidrar også til at vi blir bedre kjent med hverandre, både store og små.

Noen ganger er det naturlig og nødvendig at en kjent og trygg voksen fra Småbarnsfløyen følger med til Storbarnsfløyen i en overgangsperiode. Dette vurderes fra år til år.

12.3. Overgang fra barnehage til skole

Barnehagen samarbeider med foreldre og skolen og legger til rette for at barna får en trygg og god overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. De skal oppleve glede med å begynne på skolen, og at det er en sammenheng mellom barnehage og skole. Vi legger til rette for at barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter, som gir et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barna får avslutte sin barnehagetid på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. De blir kjent med hva som skjer i skolen før de begynner der.

I Askøy kommune har vi en handlingsplan og en rutine som skal sikre et godt samarbeid mellom barnehagen og skolen. Dette omhandler blant annet utveksling av informasjon, samarbeid om felles arrangementer, besøksdager på skolen, samt pedagogisk arbeid knyttet til siste året i barnehagen.

Det er viktig at barna føler seg trygge og klare for å begynne på skolen. For å legge til rette for dette, har vi valgt å ha førskolegruppe flere dager i uken. Her har vi samtaler med barna omkring deres forventninger til å begynne på skolen, samt fokus på aktiviteter og ferdigheter barna har nytte av nå, samt når de begynner på skolen. Vi besøker også Erdal barneskole slik at barna kan bli kjent med skole, klasserom og skoleplass.

Alle aktiviteter vi har er tilpasset barna. I førskolegruppen går vi på lengre turer i nærmiljøet enn vi har gjort tidligere, i tillegg til å delta på flere kulturelle opplevelser enn tidligere. Førskolebarna deltar også på vanntilvenning over en lengre periode, enten på høsten eller på våren. På våren deltar de på felles idrettsdag sammen med de andre førskolebarna i kommunen.

13. Dokumentasjon- og vurderingsarbeid

Barnehagen er en lærende organisasjon som til enhver tid utvikler kvalitet innen barnehagens innhold og oppgaver. Personalet er innovative, søker ny kunnskap, og lærer av hverandre. Ved å sette ord på og reflektere over egen praksis i samspill med barna, vil personalet ha grunnlag for å kunne vurdere om praksis innfrir rammeplanens målsettinger og krav.

Barnehagen er et profesjonsfaglig fellesskap der alle ansatte reflekterer over formål, verdier, innhold og oppgaver, der faglige og etiske problemstillinger inngår. Personalet arbeider med å sette mål, innhenter informasjon, vurderer og analyserer, planlegger og justerer kursen ved behov.

Hos oss observerer, dokumenterer og reflekterer vi for å få kunnskap om det enkelte barns trivsel og utvikling, og for å få informasjon om hva enkeltbarnet og barna som gruppe er opptatt av. Slik kan vi gripe fatt i barnas interesser og bruke dette i vårt planleggingsarbeid. Dokumentasjonen og observasjonene danner grunnlaget for utviklingssamtaler, prosjektarbeid og hverdagsaktiviteter.

Dokumentasjonen brukes også sammen med barna som utgangspunkt for samtaler og aktiviteter, noe som er nyttig når vi skal skape et levende språkmiljø og stimulere barnas evne til å medvirke med egne tanker og ideer i egen hverdag. På denne måten får dokumentasjonen en pedagogisk verdi. Vi dokumenterer både fra barnas prosesser og opplevelser underveis i prosjekter og fra hverdagen ellers. Pedagogisk dokumentasjon og prosjektarbeid har en forbindelse. I likhet med prosjektarbeidsformen åpner dokumentasjonen opp for en undersøkende pedagogisk tenkemåte der vi lærer mer om vår egen praksis og der vi har fokus på barnas kompetanse og lyst til å utforske, leke og lære sammen med andre.. Den er også ett

verktøy for å gjenkalle og sette ord på felles opplevelser og erfaringer sammen med barna, og for å få mer kunnskap om hva barna er opptatt av. Vi deler jevnlig den pedagogiske dokumentasjon med foreldre og foresatte, og oppfordrer til at de bruker denne sammen med barna slik at de kan fortelle fra egen hverdag i barnehagen.

Vurdering er viktig for å kunne fornye virksomheten og barnehagen som organisasjon, og et systematisk vurderingsarbeid legger grunnlaget for barnehagen som en lærende organisasjon. Vurdering av barnehagens pedagogiske virksomhet gjennomføres på en planlagt, systematisk og åpen måte.

Gjennom vurderingsarbeidet sikrer vi at barna får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Vi utvikler egen praksis, og gjør endringer ved behov. Personalet, foreldre og barn deltar jevnlig i vurderingsarbeidet. Personalet vurderer kontinuerlig innhold, arbeidsmåter og organisering, og bruker og vi bruker planleggingsdager, kveldsmøter og fløymøter til dette arbeidet. Metodene varierer, alt fra refleksjon, undring og dialog, til andre verktøy. Foreldre og foresatte inviteres til vurderingsarbeid gjennom Foreldreundersøkelsen, foreldremøter, samtaler og Samarbeids-utvalget (SU). Barna bidrar til vurderingsarbeid gjennom medvirkning i hverdagen; gjennom prosjektarbeid, lek, samtaler og meningsyttringer. Denne «informasjonen» brukes til videre planlegging og utvikling av virksomhetens innhold, og sikrer barnas trivsel og utvikling.

13.1. Barnehagen som lærende organisasjon

Hos oss har vi søkelys på pedagogisk ledelse som setter i gang og leder refleksjons- og læringsprosesser i barnehagen. Vi driver med kontinuerlig utviklingsarbeid innenfor ulike områder, og er i stadig endring. Systematisk vurdering av egen praksis i forhold til rammeplanens intensjoner bidrar til at vi utvikler vår faglige kompetanse, og gjør de endringene som er til beste for barna og organisasjonen.

Hos oss har vi en delingskultur, der alle er engasjerte og deler kunnskap om hvordan de best kan nå organisasjonens mål. Alle deltar, og alle er like viktige. Medvirkning fra hele personalgruppen, på ulike nivå, er en grunnleggende praksis hos oss. Vi drøfter, vurderer og

reflekterer på de møtearenaene vi har sammen, både felles og individuelt på fløyene. Noen ganger bruker vi pedagogisk dokumentasjon som metode og utgangspunkt for faglige diskusjoner.

Vi samarbeider med Høgskulen på Vestlandet gjennom å tilby praksisopplæring for barnehagelærerstudenter. Vi tar også imot lærlinger i barne-og- ungdomsarbeiderfaget. Dette samarbeidet bidrar til en faglig bevissthet og utvikling for barnehagen vår. I tillegg søker vi kompetanseheving fra ulike instanser. Dette barnehageåret har vi inngått et samarbeid med regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (Rekomp), der vi skal arbeide videre med barnehagens verdigrunnlag.

14. Samarbeid

14.1. Foreldresamarbeid og medvirkning

Barnehagen legger til rette for et godt foreldresamarbeid, der foreldre får medvirke i den individuelle tilretteleggingen av barnets tilbud og i barnehagens arbeid. Sammen skaper vi en god dialog basert på trygghet og tillit, som er avgjørende for barnas trivsel og utvikling. Dette forutsetter god informasjon og innsikt. Informasjonen gis i daglig kontakt, periodeplaner, bilder, foreldresamtaler og foreldremøter. Vi bruker Vigilo som kommunikasjonsplattform. Foreldre bidrar også til medvirkning gjennom den årlige Foreldreundersøkelsen, som er av betydning for barnehagens videre kvalitetsutvikling.

Barnehagen har et Samarbeidsutvalget (SU) som sikrer samarbeid mellom barnehagen og foreldrene. Styrer sørger for at saker av viktighet for barnehagens innhold og virksomhet forelegges SU. Utvalget består av representanter fra foreldre og personalet i likt antall, samt en representant fra eier. Styrer møter og har uttalerett. Barnehagens foreldreråd består av alle foreldre. Foreldreråd og SU er viktige samarbeidsorgan for å ivareta fellesinteresser i foreldregruppa, og sikre medvirkning i barnehagens arbeid.

Barnehagen samarbeider med ulike instanser om barns oppvekst og utvikling. Personalet som arbeider i barnehagen har taushetsplikt. Opplysninger om private og personlige forhold blir

ikke gjort kjent for andre. Samarbeid om enkeltbarn avklares med foreldre før kontakt med andre instanser.

Vi er avhengige av et godt og konstruktivt samarbeid med barnas hjem for å nå våre pedagogiske målsettinger. Foreldre og foresattes medvirkning er både viktig og nødvendig for oss. Barnehagen ønsker en aktiv foreldregruppe som sammen med ansatte bidrar til å skape et godt sted å være for barn, foreldre/foresatte og ansatte. Barnehagen skal representere et komplementerende miljø i forhold til hjemmet, og vi utviser en gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barna, jfr. barnehageloven.

Barn og foreldre/foresatte skal føle seg velkommen i barnehagen. De skal oppleve at barna blir godt ivaretatt, og at de får den informasjonen de har behov for. Startsamtalet, samt en god tilknytnings tid ved oppstart, danner grunnlag for et godt og konstruktivt foreldresamarbeid.

Barnehagen har årlig faste samarbeidsarenaer og samarbeidsmøter med foreldre og foresatte. Vi har to faste foreldremøter, der vi har søkelys på ulike tema, samarbeid og vurderingsarbeid. Her får foreldre mulighet til å medvirke med sine synspunkt, tanker og innspill. Alle foreldre/foresatte får tilbud om minimum to foreldresamtaler, samt oppfølgingssamtaler ved behov. I tillegg får foreldre og foresatte årlig mulighet til å delta i Foreldreundersøkelsen. Den aller viktigste samarbeidsarenaen er for øvrig den daglige kontakten i hente- og bringesituasjoner. Det er her den gode relasjonen skapes og vedlikeholdes; informasjon utveksles og historier deles. Den daglige kontakten, sammen med foreldres og foresattes medvirkning, er med på å skape et godt samarbeid og en god hverdag for alle parter.

Hos oss har vi et engasjert foreldrerådsutvalg (FAU) som samarbeider tett med styrer. FAU og styrer har jevnlig møter gjennom barnehageåret. FAU har blant annet ansvar for, i samarbeid med barnehagen, å gjennomføre relasjonskvelden i september og sommerfesten i juni.

14.2. Samarbeid andre instanser

Pedagogisk psykologisk tjenester (PPT)

Fastdag: Barnehagen får besøk av sin PPT-kontakt 1 gang i måneden. Her kan personalet drøfte ulike problemstillinger anonymt eller med tillatelse fra foreldre. Utfordringene kan være knyttet til barnehagens rutiner, barns språkutvikling, barnegruppen, atferd, samspill ol. Sakene kan være enkeltbarn eller hele barnegrupper.

Barnehagen kan ta kontakt med PPT for drøftinger angående barnegruppen eller enkeltbarn. Dersom samarbeidet dreier seg om enkeltbarn skal foreldre tas med i denne prosessen, og de skal gi skriftlig samtykke før kontakt med PPT opprettes. Foreldre kan også selv ta direkte kontakt med PPT, men vi oppfordrer til at de samarbeider med barnehagen.

Pedagogiske støttetjenester (PST)

Barn som, ut fra en sakkyndig vurdering fra PPT, er tildelt spesialpedagogiske timer, får denne hjelpen i barnehagen. Hjelp til barn med nedsatt funksjonsevne kan også gis ved å styrke den generelle bemanningen i barnehagen. Avdelingen tilbyr og lavterskeltilbud.

Familiehelsetjenesten

Barnehagen har et samarbeid med Familiehelsetjenesten. Vi har ulik kompetanse om barn og samarbeidet går ut på å utveksle erfaringer og gi råd og støtte til hverandre på et generelt plan.

Barnevernet

Barnehagen har samarbeid med barnevernet. Som en offentlig etat har alle ansatte i barnehagen opplysningsplikt til barnevernet.

Man har og en generell avvergelsesplikt i henhold til straffeloven §§196 og 284 - «gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på

et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått» Avvergesplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikten. Dette gjelder f.eks. ved vold, seksuelle overgrep og kjønnslemlestelse.

Origo

Barnehagen samarbeider med Origo Askøy. Origo tilbyr hjelp til barn, unge og voksne når det gjelder psykisk helse, rus, utfordringer i foreldrerollen, vanskelige livssituasjoner med mer.

Ressursteam

Barnehagen har i løpet av året tverrfaglige møter der PPT, barnevernet, helsesykepleier og representant fra barnehagen møtes for å drøfte ulike aktuelle saker.

Barnehagen som opplæringsarena.

Barnehagen er en viktig opplæringsarena for ulike utdanningsinstitusjoner. Man legger til rette for praksis der elever, studenter og lærlinger får prøvd seg i yrket.

15. Årstema: Kunsten å være sammen gjennom bevegelse og sanselek

«Kunsten å være sammen» er verdens viktigste kunst. Gjennom møter med andre mennesker og ved å være en del av et fellesskap ligger mulighetene til å utvikle interesse, empati, toleranse og respekt for hverandre. Dette arbeider vi kontinuerlig med hos oss, og vi er opptatt av å skape gode relasjoner i barnegruppen, i personalet, med foreldre og til alle andre som er tilknyttet vår barnehage.

Også dette barnehageåret vil vi arbeide spesielt med motorikk, bevegelse og sansemotorisk stimulering. Sansemotorikk er det samspillet som foregår mellom sanser, kropp og hjerne, og som ligger til grunn for våre bevegelser, reaksjoner, adferd og følelser. Sansemotorikk forteller hjernen hvordan den skal reagere og hvordan kroppen skal bevege seg, og er hjernens evne til å behandle, oppfatte og koordinere alle signalene som kroppens syv sanser konstant registrerer.

Sansene er delt inn i primærsanser som berøringssansen, likevektsansen og muskel- og leddsansen. De sekundære sansene er syn, hørsel, lukt og smak.

Ved å ha ekstra oppmerksomhet på sansemotorikk, legger vi til rette for at barna inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling, og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Det er helt grunnleggende for barna at de lærer gjennom kroppen og ved å være i bevegelse. De må få tid til å eksperimentere, og utvikling skjer og erfaring gjøres gjennom å prøve og feile og prøve igjen. Det er når det lykkes for barna, uansett hvor mange ganger de har prøvd før, at selvtillit og selvbilde styrkes.

Sansemotorisk lek skal være en naturlig del i det pedagogiske arbeidet på fløyene, i lek, prosjekter, samlinger og i andre hverdagsaktiviteter. Bevisstheten om hvordan vi best mulig kan stimulere barnas sansemotoriske utvikling er vesentlig. Vi henter inspirasjon blant annet fra heftet «Bevegelsesglede og motorisk utvikling», og øker vår kompetanse gjennom intern veiledning og samarbeid med pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og andre aktører.

Fløyene utarbeider planer for arbeidet med motorikk og bevegelse, herunder sansemotorikk, tilpasset sine barnegrupper. Dette synliggjøres i grovplaner og periodebrev.

Barnehageåret deles inn i seks perioder, der hver periode har sin tittel. Vi arbeider prosjektrettet, der hensikten er å skape en arena for undring, fordypning, forståelse og medvirkning. Inspirasjon til prosjektene våre henter vi fra periodetitlene og fra et utvalgsmateriale som kan bestå av kunst, litteratur og musikk. Vi henter også inspirasjon fra det barna er opptatt av og har lyst til å undersøke nærmere. Barns nysgjerrighet og medvirkning har en sentral plass, og de voksne må våge å improvisere og ikke å vite hvor «veien går».

15.1. August og september – «Vi leker oss SAMMEN»

Perioden august og september har fått tittelen «Vi leker oss SAMMEN». Vi er i starten av barnehageåret og vi har fokus på å skape trygghet og tilknytning til det som er nytt. Både det å være helt ny i barnehagen, komme tilbake fra ferie, begynne på ny fløy og det å bli kjent med det fysiske inne og utemiljøet, er overganger der barna trenger ekstra omsorg og der vi som jobber i barnehagen må være oppmerksom på det som skjer. Allerede her starter arbeidet med å være en del av et fellesskap, og kunsten å være sammen med andre. Felles opplevelser og erfaringer er med på å knytte relasjoner og vennskap. Slike felles opplevelser er først og fremst leken, men kan også være ulike samlingsstunder der vi leser, synger og prater sammen, små prosjekter med utgangspunkt i det barna er opptatt av, formingslek eller turer i nærmiljøet.

Å få på plass en god struktur og gode rutiner gir oversikt og forutsigbarhet, og er derfor viktige elementer for å skape trygghet og en god tilknytning. Gjennom å være voksne som deltar i lek, og ved å observere og dokumentere, får vi kunnskap om enkeltbarnet og barnegruppens behov, interesser og dynamikk, og vi organiserer og tilrettelegger hverdagen ut fra dette.

Etter hvert som barna har blitt trygge og funnet plassen sin i barnehagen, retter vi oppmerksomheten også mot andre områder. Høsten begynner å sette sitt preg, og sammen med barna undrer vi oss over forandringene i naturen. Vi gjør oss også kjent i nærmiljøet, og går på små turer. 29. august er det Turbostråkk. Dette er en turopplevelse i regi av Den Norske Turistforening.

I slutten av september har barnehagen «Høstonn». Her rydder vi uteområdet i fellesskap og gjør det klart for høst og vinter. Høstonnen avsluttes med en utendørs fellessamling i regi av Storbarnsfløyen. I forkant har vi øvd på «Blime-dansen» i barnehagen, og denne blir et av innslagene på fellessamlingen. Vi inviterer foreldre og besteforeldre til å være med på denne samlingen. I forbindelse med at vi har høstonn, arrangerer FAU, i samarbeid med barnehagen, i tillegg en relasjonskveld. Her gjør vi en felles innsats for å skape et trivelig utemiljø, samtidig som vi blir bedre kjent med hverandre.

Hvert år i uke 38 arrangerer Norsk brannvernforening brannvernuke. I den forbindelse har vi ekstra oppmerksomhet på brannvern, og lekemiljøet på fløyene gjenspeiler dette.

«Brannbamsen Bjørnis» er et verktøy som er utviklet med tanke på brannopplæring for barn i førskolealder, og dette bruker vi i samlingene våre. Vi øver også på Bjørnis-dansen og synger Bjørnis sanger. I løpet av uken får vi også besøk av enten brannbilen eller av selveste Bjørnis. Fløyene tilpasser omfang, innhold og metoder til sine barnegrupper.

15.2. Oktober og november – «Hjertevarme»

Denne perioden vil være knyttet til FORUT og har fått tittelen «Hjertevarme». Gjennom dette prosjektet får vi innblikk i en spennende og annerledes kultur, og vi ønsker å skape en begynnende forståelse for verden rundt oss. Vi skal bli bedre kjent med en gutt som heter Hamphless, familien hans, Monki og en giraff som heter Suala.

Hampless bor i Malawi som også kalles «Afrikas varme hjerte». Gjennom prosjektsamlinger, filmer, musikk, fortellinger, lek og aktiviteter lærer vi om en spennende og annerledes kultur. Her blir det varme farger, hjertevarme, afrikanske rytmer, lek og kanskje til og med fremmede smaker! Vi får kunnskap om hverdagsliv og levesett som er ganske så ulikt det vi er vant til, men kanskje er vi ikke så forskjellige likevel?

Prosjektet avsluttes med FORUT-festival 9.november. Her viser vi noe av det vi har jobbet med i perioden, og barnas familier inviteres inn til en utstilling og middag.

I tillegg til FORUT, blir det turer ut av barnehagen først og fremst for å leke og for å oppdage og undersøke det som skjer i naturen om høsten. Enten vi går på lange eller korte turer, får vi et mangfold av motoriske og sansemotoriske inntrykk og erfaringer, og de voksne legger til

rette for at barna opplever mestring samtidig som de får nye utfordringer og noe å strekke seg etter.

I slutten av perioden starter forberedelsene til jul. Vi leverer blant annet barnehagens bidrag til Pepperkakeøyen på Kleppestø senter, og begynner så smått med små julegleder og juleaktiviteter.

15.3. Desember – «Jul på Steinråsa»

I desember er det «Jul på Steinråsa». I denne perioden skal vi gjennom ulike inntrykk og aktiviteter skape og oppleve sammen, og vi gjør oss litt andre sanseerfaringer enn det vi gjør ellers i året. Vi legger vekt på at barna skal få erfare noen av julens tradisjoner som julebakst, julesanger, julefortellinger og å lage julehemmeligheter. Vi skaper stemningsfulle rom, og har samlingsstunder der barna gjennom bøker, fortellinger, sang og musikk får kjenne på forventning og glede.

Torsdag 30.november inviterer vi til lysfest. Lysfesten er et utendørs arrangement der vi inviterer foreldre og foresatte til en stemningsfull ettermiddagsstund i barnehagen. Vi tenner julelys, og barna opptrer med sang og musikk.

I løpet av desember inviteres de eldste barna til julegudstjeneste i Erdal kirke. Siste uke før jul har vi nissefest i barnehagen med fellessamling, nissebesøk og julegrøt til lunsj.

15.4. Januar, februar og mars – «Fargesprell»

Periodens tittel «Fargesprell» knyttes til flere av de områdene vi skal jobbe med denne perioden. Gjennom lek, turer, samlingsstunder og andre felles opplevelser skaper fløyene sine unike prosjekter og sammen finner barn og voksne inspirasjon i litteratur, musikk, bevegelsesglede og formingslek.

6.februar er samenes nasjonaldag, og i uken før vil lekemiljøene våre være inspirert av dette. Vi blir kjent med samisk kultur gjennom å lytte til samisk musikk og fortellinger, og kanskje

vi også lærer oss noen ord på samisk. Vi avslutter den samiske uken med en utendørs aktivitetsdag. Aktivitetene blir tilpasset alderstrinnene.

Mot slutten av perioden har vi Sirkus Steinråsas «Fargesprell -fest». Dette blir en fargerik dag med bevegelsesglede og ablegøyer av ulike slag. Både voksne og barn opptre med sang og dans, og viser frem noe av det vi har jobbet med i perioden.

I januar er det igjen brannverndager. Her møter vi "Brannbamsen Bjørnis», og vi har søkelys på brannforebyggende arbeid i samlingsstunder og aktiviteter ellers. Brannalarmen går, og vi øver på å evakuere barnehagen.

I slutten av perioden har vi «Gul uke». Denne avsluttes med påskelunsj og påskeharebesøk.

15.5. April, mai og juni – «Kul-TUR-safari»

Våren er nå kommet, og vi tilbringer stadig mer tid ute i nærmiljøet vårt. Arbeidstittelen vår i denne perioden er «Kul-Tur-safari», og skal inspirere oss til prosjekter der kultur og natur går hånd i hånd. Det begynner å yre rundt oss av insekter og planteliv, og dette er ofte utgangspunkt for undring, samtaler og lek. Ute i naturen er mulighetene også store for å gjøre seg motoriske erfaringer og å ta i bruk hele sanseapparatet, og kanskje kan naturen være en inspirasjonskilde til å bli kjent med fortellinger og lære sanger og leker fra både nye og gamle, egne og andres kulturelle skattkiste? Her kan vi involvere foreldre og besteforeldre og invitere de til å bidra og dele av sine kulturskatter og kulturelle tradisjoner både underveis i perioden og på årets sommerfest. Sommerfesten arrangeres i begynnelsen av juni og er et gratis arrangement i regi av FAU og barnehagen.

I mai har vi trivselsdager der vi planter, sår og gjør det trivelig på uteområdet vårt.

Hovedfokuset er at vi i fellesskap er sammen om å holde uteområdet fint, samtidig som vi også samtaler med barna om fellesskap, samarbeid og det å ta vare på hverandre og naturen.

Vi gir barna på denne måten en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling.

Trivselsdagene inneholder også leker og aktiviteter som knyttes til tradisjonell 17.-mai-feiring, og avsluttes 16.mai.

Førskolebarna skal i løpet av denne perioden besøke Erdal barneskole som et ledd i overgang barnehage – skole.

15.6. Juli – «Sommeruker»

Juli er «Sommeruker», og de fleste av personalet og barna er på ferie. Vi som er igjen i barnehagen er alle samlet på felles fløy, og vi leker sammen både ute og inne. Vi tar små turer i nærmiljøet, plukker blåbær og bringebær, og tar i bruk badebassenget vårt om været tillater det. Både i uke 27 og 28 har vi temauker. Dette starter med en hemmelig skattekasse, der innholdet i denne viser tema for kommende uke. Sommertiden gir også mulighet til å sortere og rydde i leker og utstyr, og klargjøre barnehagen for et nytt barnehageår.

Barnehagen er stengt i uke 29 og 30.

16. Kontaktinformasjon til barnehagen

Navn: Erdal barnehage
Adr: Steinråsa 5, Erdal
Tlf: 400 31 220
Mail: erdal.barnehage@askoy.kommune.no

Hjemmeside: <https://askoy.kommune.no/barnehage/kommunale-barnehager/erdal-barnehage>